

Кафедра управління та адміністрування

Схвалено:

На засіданні кафедри управління та
адміністрування

Протокол № 9 від 18 червня 2024 р.

Завідувач
кафедри

Юлія Малащенко

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Фінанси підприємств»

Спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

Спеціалізація: _____

Кременчук, 2024

Розробники силабусу навчальної дисципліни:

Болгар Тетяна Миколаївна – доктор економічних наук, професор кафедри управління та адміністрування

Викладач:

Болгар Тетяна Миколаївна – доктор економічних наук, професор кафедри управління та адміністрування

Силабус розглянуто на засіданні кафедри управління та адміністрування
Протокол № 9 від «18» червня 2024р.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Фінанси підприємств
Шифр та назва спеціальності	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	5 кредитів / 150 год Лекції: 34 Практичні заняття: 34 Самостійна робота студентів: 82
Терміни вивчення дисципліни	5 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	Екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	https://krm.maup.com.ua/methodical-support-of-educational-disciplines/

2. Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

Болгар Тетяна Миколаївна	
Науковий ступінь	Доктор економічних наук
Вчене звання	Професор
Посада	професор кафедри управління та адміністрування
Контактна інформація викладача:	
E-mail	bolgar@ki-maup.com.ua
Контактний тел.:	+380672727745
Телефон кафедри	(0536) 75-88-58
Портфоліо викладача	https://krm.maup.com.ua/department-of-management-and-administration/

3. Анотація курсу

Фінанси підприємств є однією з базових для підготовки фахівця з фінансів, вивчення такої дисципліни необхідно для глибокого розуміння процесів формування та використання фінансових ресурсів підприємств та основних процесів функціонування фінансів у окремого господарюючого суб'єкта.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи базових знань з теорії фінансових відносин суб'єктів господарювання і вмінь використовувати ці знання в практичних цілях при вивченні, дослідженні і визначенні закономірностей тенденцій розвитку фінансового механізму, формування та використання фінансових ресурсів підприємств, надання відомостей про фінанси підприємств, їх ролі у фінансовій системі держави та функціонуванні народного господарства; закладення основ для розуміння фінансових відносин у суспільстві; ознайомлення з методологією та методикою дослідження функціонування перерозподільних відносин, особливостями розрахунку узагальнюючих фінансових показників.

Предмет курсу: сутність фінансів підприємств, зміст і організація фінансової діяльності підприємств, формування та використання прибутку та оподаткування підприємств, організація грошових розрахунків та кредитування підприємств, організація оборотних коштів та фінансового забезпечення відтворення основних засобів, фінансове планування, аналіз фінансового стану та проведення фінансової санації підприємств..

Пререквізити: Дисципліна базується на знаннях отриманих у межах наступних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Економіка підприємства», «Мікроекономіка», «Фінанси, гроші і кредит».

Постреквізити: Знання та вміння, отримані в рамках курсу, є необхідною основою для вивчення дисципліни «Фінансовий аналіз», «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання», «Фінанси громадських об'єднань», «Банківські операції».

4. Програмні компетентності та результати навчання

Дисципліна Фінанси підприємств забезпечує формування наступних компетентностей та результатів навчання, визначених в освітньо-професійній програмі «**ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ**»:

Загальні компетентності	ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Спеціальні компетентності	СК 2. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
	СК 5. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
	СК 7. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
Результати навчання	ПР 2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
	ПР 4. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
	ПР 9. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

5. Зміст навчальної дисципліни та розподіл бюджету часу

Змістовий модуль І. Основи організації фінансової роботи на підприємстві.

Тема 1. Сутність фінансів і фінансовий механізм підприємства.

Поняття, суть і місце фінансів підприємств у фінансовій системі. Функції фінансів підприємств, їх внутрішня властивість і форма прояву їх сутності. Поняття грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств. Економічні методи і способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування ресурсів. Основні принципи організації фінансів підприємств в умовах ринку. Поняття фінансової діяльності підприємств і її організація. Зміст і завдання фінансової роботи на підприємствах. Управління фінансами підприємств.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств.

Суть і значення грошових розрахунків в організації виробничо-господарської діяльності підприємства. Способи і форми розрахунків.

Види рахунків, що відкриваються підприємствам в установах банку. Порядок відкриття в банку поточних рахунків в національній, іноземній валюті та інших рахунків. Напрямки використання коштів з поточних рахунків.

Організація безготівкових розрахунків, вимоги до їх проведення, сфера використання. Готівково-грошові розрахунки на підприємстві і сфери їх застосування.

Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст, значення для забезпечення нормальної господарської діяльності. Порядок пред'явлення претензій за розрахунками. Санкції в системі грошових розрахунків і платежів.

Тема 3. Грошові потоки, доходи і витрати підприємств.

Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень підприємств. Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг – основний вид грошових надходжень підприємств. Грошові потоки підприємств. Внутрішні та зовнішні грошові потоки. Фактори, які впливають на величину виручки від реалізації продукції. Особливості формування доходу від реалізації на підприємствах окремих галузей економіки. Методи прогнозування та планування виручки від реалізації. Виручка від реалізації товарної (основної) продукції. Виручка від іншої реалізації. Виручка від позареалізаційних операцій. Розподіл грошових надходжень. Валовий дохід. Валові витрати. Чистий дохід

Тема 4. Формування і розподіл прибутку

Економічний зміст прибутку. Прибуток як результат фінансовогосподарської діяльності підприємства.

Валовий прибуток. Фактори, які впливають на формування валового прибутку. Формування собівартості реалізованої продукції та її вплив на прибуток. Встановлення цін на продукцію і формування прибутку. Визначення прибутку від операційної та звичайної діяльності підприємства до оподаткування та після нього.

Методи розрахунку прибутку. Прогнозування і планування прибутку підприємства.

Чистий прибуток підприємства, його розподіл і використання, фонди грошових коштів підприємства, що формуються за рахунок чистого прибутку.

Рентабельність продукції як відносний показник ефективності роботи підприємства. Порядок визначення прибутковості підприємства.

Тема 5. Оподаткування підприємств

Система оподаткування підприємств. Види податків. Податок на додану вартість, його економічна сутність. Платники податку. Об'єкти оподаткування. Ставки податку.

ПДВ. Пільги щодо ПДВ. Порядок заліку і проведення сум податку на додану вартість, сплачених підприємством за матеріальні ресурси (роботи, послуги), основні засоби.

Акцизний податок та його економічна сутність. Об'єкти оподаткування. Ставки акцизного податку, порядок його обчислення.

Податок на прибуток підприємств, його економічна сутність. Порядок визначення оподаткованого прибутку. Вплив оподаткування прибутку на фінансово-господарську й інвестиційну діяльність підприємств.

Податкова система України: загальнодержавні податки та інші обов'язкові платежі; місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі. Загальні стратегічні цілі оподаткування підприємств. Види прямого оподаткування і його роль у системі фінансового регулювання.

Види непрямих податків, їхні переваги і недоліки. Місцеві податки та збори. Оподаткування суб'єктів малого бізнесу. Порядок переходу та сплати. База та ставки оподаткування - переваги та недоліки застосування..

Змістовий модуль II. Основи забезпечення підприємства фінансовими ресурсами.

Тема 6. Оборотні кошти та їх організація на підприємстві.

Суть оборотних коштів, основи їх організації. Склад і структура оборотних коштів підприємства, їх значення в забезпеченні кругообігу капіталу підприємства. Класифікація і принципи організації оборотних коштів.

Методи визначення потреби в оборотних коштах. Метод прямого обчислення потреби в оборотних коштах і сфери його застосування.

Поняття норм і нормативів оборотних коштів. Економічний метод обчислення потреби в оборотних коштах. Нормування оборотних коштів по виробничим запасам і МШП. Нормування оборотних коштів по незавершеному виробництву і витратам майбутніх періодів. Порядок нормування оборотних коштів по готовим виробам на складі.

Структура джерел формування оборотних коштів підприємства: власні, позичені та залучені джерела. Показники ефективності використання оборотних коштів, їх стану. Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства

Тема 7. Кредитування підприємств.

Особливості кругообігу коштів підприємств як передумова кредитних відносин. Форми і види кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємств. Банківський кредит – основна форма залучення підприємствами позичкових коштів. Класифікація кредитів залежно від строків, об'єктів кредитування. Принципи кредитування.

Визначення потреб в кредитах. Кредитоспроможність підприємства та її показники. Банківський контроль в процесі кредитування. Гарантії своєчасності і повноти сплати кредиту.

Кредитна заявка. Зміст і порядок укладення кредитного договору. Методи перевірки забезпечення кредиту.

Позичкові рахунки. Позичковий процент, критерії його диференціації і джерела сплати. Залучення банками тимчасово вільних коштів підприємств. Товарний кредит, умови його отримання та погашення.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів.

Склад і структура основних фондів підприємства. Показники стану та ефективності використання основних фондів.

Підходи до оцінки стану та ефективності використання основних фондів. Амортизація і знос основних фондів. Методи амортизації основних фондів. Формування і використання амортизаційного фонду як джерела відтворення основних фондів. Інші джерела фінансування відтворення основних фондів.

Капітальні вкладення підприємств, методи і джерела їх фінансового забезпечення.

Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємства.

Основні принципи і послідовність аналізу та оцінювання фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства та етапи його здійснення: підготовчий; попередній огляд фінансової звітності та економічне читання; аналіз звітності. Баланс підприємства та його складові. Оцінка економічного потенціалу суб'єкта господарювання. Оцінка результатів фінансово-господарської діяльності.

Деталізований аналіз фінансового стану підприємства та послідовність його виконання. Показники оцінки майнового стану. Оцінка ліквідності та платоспроможності. Оцінка фінансової стійкості. Оцінка ділової активності. Оцінка прибутковості, рентабельності. Оцінка вірогідності банкрутства підприємства.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 10. Фінансове планування на підприємствах.

Логіка планово-аналітичної функції в умовах ринкової економіки. Зміст, завдання та методи фінансового планування.

Фінансова стратегія підприємства. Формування цілей фінансової стратегії і встановлення системи цільових фінансових показників.

Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах. Принципи фінансового планування. Нормативний, розрахунково-аналітичний методи, балансовий метод, метод оптимізації планових рішень, економіко-математичне моделювання. Інформаційна база фінансового планування. Аналіз фінансових показників звітного року. Зміст фінансового плану та порядок його складання. План доходів і витрат грошових коштів. Розрахунок основних показників фінансового плану.

Прогноз обсягів реалізації. Баланс грошових надходжень і видатків. План доходів і видатків. Прогнозний баланс. Стратегія фінансування. Необхідність оперативного фінансового планування на підприємствах. Характеристика платіжного календаря як основного оперативного плану надходження та виплати коштів підприємства. Основні розділи касового плану.

Оперативний фінансовий план. Платіжний календар та його складові.

Зміст та значення бізнес-плану. Вимоги до оформлення бізнес-плану, його структури та змісту. Мета складання бізнес-плану.

Тема 11. Фінансова санація і банкрутство підприємств.

Фінансова криза на підприємстві, фактори, які її викликають.

Економічна сутність санації підприємства. Випадки прийняття рішення про фінансову санацію підприємств.

План санації. Санаційний аудит та етапи його проведення.

Оцінка ситуації підприємства на ринках факторів виробництва та збуту готової продукції.

Форми фінансової санації. Внутрішні джерела фінансової санації підприємства. Санація балансу. Зменшення статутного фонду підприємства. Санація із залученням коштів власників підприємства. Альтернативна санація. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника.

Фінансова участь персоналу у санації підприємства. Державна фінансова підтримка санації підприємства.

Таблиця бюджету навчального часу (год)

Тема / завдання	Бюджет навчального часу (год)		
	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента
I семестр			
Модуль 1			
Тема 1.	2	2	5
Тема 2.	2	2	5
Тема 3.	3	3	5
Тема 4.	3	3	5
Тема 5	3	3	6
Модуль 2			
Тема 6.	4	4	6
Тема 7.	3	3	6
Тема 8.	3	3	6
Тема 9.	4	4	6
Тема 10.	4	4	6
Тема 11.	3	3	6
ІРЗ			20
Всього годин:	34	34	82

6. Методи навчання та система оцінювання

Лекційні та практичні заняття проводяться у аудиторіях Інституту та/або з використанням технологій дистанційного навчання на платформі Zoom за допомогою поєднання різних форм та методів навчання.

Проблемно-орієнтовані лекції: кожна лекція починається з постановки практичної проблеми, яка вирішується протягом заняття.

Робота на **практичних заняттях** передбачає опрацювання лекційного матеріалу та виконання практичних завдань.

Самостійна робота також передбачає опрацювання навчально-методичних матеріалів (підручників, навчальних посібників тощо) та виконання індивідуальної розрахункової роботи.

Індивідуально-розрахункове завдання (ІРЗ) має за мету сформулювати у студентів комплексне уявлення про функціонування фінансового механізму на підприємстві шляхом вирішення комплексної задачі з фінансового планування на підприємстві методом бюджетування.

Під час виконання ІРЗ здобувач має скласти наступні бюджети і підготувати необхідну фінансову інформацію:

- 1) бюджет реалізації, включаючи розрахунковий об'єм реалізації за червень;
- 2) бюджет закупівлі, розрахункову собівартість реалізованої продукції на кожен місяць і кожного кварталу, а також витрати на бюджетні запаси за станом на 30 червня;
- 3) бюджет витрат на збут;
- 4) бюджет загальних і адміністративних витрат;
- 5) очікувані надходження грошових коштів від клієнтів і розрахунковий залишок дебіторської заборгованості на 30 червня;
- 6) очікувані грошові платежі за закупівлі і розрахунковий залишок кредиторської заборгованості на 30 червня;
- 7) бюджет руху грошових коштів;

- 8) прогнозний звіт про прибутки і збитки;
- 9) прогнозний звіт про нерозподілений прибуток;
- 10) прогнозний баланс.

ІРЗ оціняється у 20 балів за наступними критеріями:

20 балів – завдання виконане у повному обсязі, прогнозний баланс збігається;

15 балів – завдання виконане у повному обсязі, логіка побудови бюджетів присутня, однак прогнозний баланс не збігається через наявність математичних (арифметичних) помилок;

10 балів – завдання виконано частково, логіка побудови бюджетів присутня лише частково, наявність логічних помилок у застосування або поєднання фінансово-економічних показників з яких складаються відповідні бюджети.

5 балів – завдання виконано менш ніж на 50% студент приступив лише до розрахунку деяких бюджетів, не розуміє зв'язок між ними, логіка у формування бюджетів відсутня.

Робота з інформаційними джерелами: Студенти мають вивчати базову і додаткову літературу, технічну документацію, періодичні видання та професійні Інтернет-ресурси.

Підготовка до контрольних заходів: Систематична підготовка до всіх видів поточного та підсумкового контролю, включаючи модульні контрольні роботи, екзамен.

Науково-дослідна робота (за бажанням): Участь у роботі наукових гуртків, підготовка доповідей для студентських конференцій, написання тез або статей.

Таблиця розподілу балів (Екзамен)

Тема/завдання	Робота на практ./семінар. занятті	Самостійна робота	Всього
Модуль І			
Тема 1.	1		1
Тема 2.	3		3
Тема 3.	4		4
Тема 4.	4		4
Тема 5.	4		4
Підсумкове тестування за модулем 1			
Модуль ІІ			
Тема 6.	4		4
Тема 7.	4		4
Тема 8.	4		4
Тема 9.	4		4
Тема 10.	4		4
Тема 11.	4		4
ІРЗ		20	20
Екзамен			40
Загальна кількість балів за семестр			100

До екзамену допускаються студенти, які виконали усі види робіт, передбачені навчальним планом. Підсумкова оцінка з дисципліни складається з двох складових: стартової (заходи поточного контролю, максимум 60 балів) та екзаменаційної (завдання на іспиті, максимум 40 балів).

Система оцінювання та вимоги.

Система оцінювання для такої дисципліни побудована так, щоб максимально заохочувати активну роботу студентів протягом усього курсу. Вона повинна об'єктивно відображати як теоретичні знання студента, так і, що найважливіше, його практичні навички.

Робота на практичних заняттях оцінюється за активністю, правильністю виконання завдань та здатністю пояснити свої дії.

Самостійна робота включає опрацювання додаткових матеріалів та виконання невеликих домашніх завдань (напр., складання калькуляцій, облікових регістрів, форм фінансової звітності та аудиторських документів).

Індивідуально-розрахункове завдання (ІРЗ) має за мету сформувати у студентів комплексне уявлення про функціонування фінансового механізму на підприємстві шляхом вирішення комплексної задачі з фінансового планування на підприємстві методом бюджетування.

Екзамен передбачає відповіді на теоретичні питання (у вигляді тестових завдань) та розв'язання комплексної практичної задачі.

7. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, комп'ютери, системи он-лайн тестування, платформа дистанційного навчання.

8. Політика курсу:

Для успішного засвоєння курсу здобувач освіти має регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття, активно працювати, своєчасно та якісно виконувати всі завдання для самостійної роботи та практичні завдання. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані у встановленому порядку. Курс передбачає дотримання принципів академічної доброчесності. Усі роботи (практичні, самостійні, контрольні) мають бути виконані самостійно. Виявлення плагіату, списування, фабрикації чи фальсифікації даних призведе до анулювання роботи з оцінкою «0».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D	задовільно	
60 - 67	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення навчальної дисципліни.

Навчально-методичний супровід дисципліни це сукупність усіх навчальних і методичних матеріалів, які використовуються для викладання курсу.

10. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Фінанси підприємства: Підручник / за ред. Т. О. Ставерської, А. В. Непрана. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 906 с.
2. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємств : навч. посіб.: 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
3. Фінанси підприємств. Підручник. / О.Б.Курило, Л.П.Бондаренко, О.Й.Вівчар, О.М.Чубка. Київ, 2024.
4. Юрчишена Л. В. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2023. 252 с.
5. Данілов О.Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. Київ, ЦУЛ, 2022.

Додаткові:

1. Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. Фінанси підприємств: підручник. Харків: ХНУВС, 2022. 292 с.
2. Фінанси підприємств: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.]; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 402 с.
3. Каламбет С.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.В. Іванов, Ю.В. Півняк – Дніпро. 2022.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний сайт Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Сайт бібліотеки ім. Вернадського // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua